

Функціонування і розвиток механізмів державного управління

УДК 352

Дурман Олена Леонідівна

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонський національний технічний університет*

Durman Olena

*PhD in Public Administration, Association Professor,
Association Professor of the Department of
Public Administration and Local Government*

Kherson National Technical University

ORCID: 0000-0001-7829-9944

Барич-Тіновська Лариса Петрівна

*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»*

Інституту державного управління

Національного університету «Львівська політехніка»

Barych-Tinovska Larysa

Postgraduate Student of the

Specialty 281 "Public Management and Administration"

Institute of Public Administration of

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0001-7829-9944

**ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ
ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
FINANCIAL DECENTRALIZATION AND INSTRUMENTS OF
SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL
COMMUNITIES**

Анотація. Стаття присвячена питанням фінансової децентралізації та фінансовим інструментам підтримки розвитку територіальних громад. Згадується, що реформа децентралізації, що включає в себе фінансову децентралізацію є однією з найуспішніших реформ держави. Вказано, що збалансованість доходів і видатків бюджету відноситься до досягнення тактичних цілей, а гармонізація бюджетної політики до зовнішніх та внутрішніх умов – до стратегічних цілей. Зазначається, що місцеві бюджети, як елемент бюджетної системи, є важливим інструментом макроекономічного регулювання, а формування та виконання місцевих бюджетів визначає ступінь ефективності здійснення місцевим самоврядуванням покладених на них функцій і повноважень.

Виявлено, що реформа міжбюджетних відносин показала свою дієвість, оскільки територіальні громади для вирішення своїх нагальних проблем мають можливість використовувати різні інструменти підтримки місцевого розвитку. До таких інструментів можна віднести кошти Державного фонду регіонального розвитку, субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію інфраструктурних проектів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери, кошти програм (проектів) міжнародної технічної допомоги та інших програм у разі подання проектів у встановленому законодавством порядку тощо.

Досліджено, що головним досягненням впровадження реформ стало розширення доходного потенціалу місцевих бюджетів через зміну пропорції зарахування загальнодержавних та місцевих податків та зборів до бюджетів територіальних громад. Це забезпечило ефективний і збалансований розвиток відповідних територій, а також створило можливості для самостійного пошуку джерел зміцнення фінансової бази.

Отже, наслідком бюджетної реформи та фінансової децентралізації стали зміни в структурі бюджетної системи та запровадження інноваційних фінансових інструментів для виконання завдань, передбачених фінансовою та бюджетною політикою держави на регіональному та місцевому рівнях.

Ключові слова: *бюджетна система, бюджетна реформа, фінансова децентралізація, територіальні громади, місцеві бюджети, фінансові інструменти місцевого розвитку.*

Summary. *The article is devoted to issues of financial decentralization and financial instruments for supporting the development of territorial communities. It is mentioned that the decentralization reform, which includes financial decentralization, is one of the most successful government reforms. It is indicated that the balance of budget revenues and expenditures refers to the achievement of tactical goals, and the harmonization of budget policy to external and internal conditions - to strategic goals. It is noted that local budgets, as an element of the budget system, are an important tool of macroeconomic regulation, and the formation and implementation of local budgets determines the degree of effectiveness of local self-government in the implementation of the functions and powers assigned to them.*

It was revealed that the reform of inter-governmental relations has shown its effectiveness, as territorial communities have the opportunity to use various tools to support local development to solve their urgent problems. Such instruments include funds from the State Fund for Regional Development, subventions for the implementation of measures for the socio-economic development of territories, funds from the state budget to local budgets for the implementation of infrastructure projects and the development of objects in the social and cultural sphere, funds from programs (projects) of international

technical assistance and other programs in case of submission of projects in accordance with the procedure established by law etc.

It was investigated that the main achievement of implementing the reforms was the expansion of the revenue potential of local budgets due to the change in the proportion of the inclusion of national and local taxes and fees in the budgets of territorial communities. This ensured effective and balanced development of the respective territories and created opportunities for independent search for sources of strengthening the financial base.

So, the consequence of the budget reform and financial decentralization was the changes in the structure of the budget system and the introduction of innovative financial instruments for local development to fulfill the tasks stipulated by the financial and budget policy of the state at the regional and local levels.

***Key words:** budget system, budget reform, financial decentralization, territorial communities, local budgets, financial instruments of local development.*

Постановка проблеми. Становлення та розвиток успішної, незалежної, демократичної держави має гармонізуватися зі світовими цілями сталого розвитку та глобальними трендами. При цьому головна мета державної політики залишається незмінною – підвищення рівня добробуту населення та зменшення соціальної нерівності між різними прошарками суспільства [1]. Для цього проводиться реформування державних інституцій та секторальні реформи на всіх рівнях. Однією з найуспішних реформ стала реформа децентралізації, що включає в себе дві складових – оновлення державної регіональної політики та фінансову децентралізацію.

Так, нова парадигма державної регіональної політики передбачає перехід від надмірно централізованої моделі, що домінувала до останнього часу, від секторального (галузевого) підходу «згори вниз» до

збалансованого партнерства між центральними органами виконавчої влади та місцевою владою для впровадження багаторівневого управління регіональним розвитком. Важливо зазначити, що нова регіональна політика стає, насамперед, інвестиційною політикою, яка націлена на підвищення конкурентоспроможності регіонів та територіальних громад, їх економічне зростання та інноваційний розвиток, фінансову незалежність та інвестиційну привабливість [2].

Здійснення трансформаційних перетворень на місцевому рівні, посилення спроможності органів місцевого самоврядування та його посадових осіб здійснювати відповідні повноваження має забезпечуватися необхідними ресурсами, зокрема, фінансовими. Для цього необхідно проводити постійний аналіз досягнення цілей, поставлених стратегічними документами держави (державної стратегії регіонального розвитку, стратегій розвитку різних сфер, що відносяться до сфер державного управління, у тому числі, наприклад, Стратегії забезпечення державної безпеки, що є дуже актуальним в сучасних умовах військової агресії Російської Федерації в Україні).

При цьому «кровоносною» системою держави залишається бюджетна система, через яку розподіляється вагома частка грошей між різними галузями економіки та соціальною сферою. Особливо ця перерозподільна функція показала свою важливість в умовах уведення воєнного стану та стагнації української економіки.

Але бюджетна система є також дієвим інструментом державного регулювання економічного розвитку. Принципи, на яких ґрунтується бюджетна система, викладені у ст. 7 Бюджетного кодексу України: єдності, збалансованості, самостійності, повноти, обґрунтованості, ефективності, субсидіарності, цільового використання коштів, справедливості та неупередженості, публічності й прозорості; відповідальності учасників бюджетного процесу [3].

Якщо ж розглядати ретроспективу взаємовідносин між державним і місцевими бюджетами, то можна сказати, що у різні роки незалежності України вони були складними та неоднозначними. Проте завжди вони були і є вагомою складовою бюджетної системи країни, тому зміна умов їх формування і виконання суттєво позначається на збалансованості бюджетної системи, фінансовій безпеці країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження процесу бюджетного реформування в Україні висвітлено у наукових працях вітчизняних науковців, зокрема, В. Бутенка, В.П. Кудряшова, проблемами розвитку й удосконалення методів бюджетного управління в цілому та бюджетуванню в територіальних громадах присвячено наукові праці таких вітчизняних учених, як С.О. Булгакова, Г.В. Возняк, В.Д. Лагутіна, Б.С. Малиняка, Ц. Г. Огонь, І. Б. Стефанюк.

Метою статті є ретроспективний аналіз процесів формування бюджетної політики під час фінансової децентралізації та запровадження нових фінансово інструментів підтримки розвитку територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. Реалізація нової бюджетної політики має поєднувати досягнення тактичних і стратегічних цілей. Тактичні цілі бюджетної політики пов'язані з реалізацією щорічних бюджетів та конкретизуються у збалансованості доходів і видатків бюджету, їх взаємозв'язку з динамікою макроекономічних показників, що в кінцевому підсумку забезпечує реалізацію закону про держбюджет на поточний період. Стратегічні цілі мають на меті гармонізацію бюджетної політики до зовнішніх умов (наприклад, отримання статусу кандидата в члени ЄС) та її адаптацію до впливу глобалізаційних процесів на внутрішні процеси України.

Причому ці завдання щодо стратегічного розвитку бюджетної системи постійно уточнюються та розширюються відповідно до актуальних завдань сучасності й основних тенденцій розвитку суспільства. Так,

наприклад, в Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації [4] вказано, що метою її реалізації є побудова сучасної, стійкої та ефективної системи управління державними фінансами, спрямованої на забезпечення збереження фінансової стабільності держави та створення умов для сталого зростання соціально-інклюзивної економіки через підвищення результативності мобілізації та витрачання державних коштів. Результатом її реалізації повинна стати більш ефективна система управління державними фінансами, яка разом з реформованою системою державного управління сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави, конкурентоспроможності економіки та динамічній інтеграції України в міжнародні ринки, зокрема в спільний ринок держав - членів ЄС.

Така мета враховує основні моменти наших євроінтеграційних прагнень, проте вже потребує уточнення, оскільки не враховує наслідків повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації в Україну та тимчасової окупації десятої частини України. Це вторгнення відбувається з відповідним порушенням процесів функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування на цих територіях, а також суттєвими руйнуваннями інфраструктурних об'єктів, погіршенням якості життя та смертями цивільних осіб. При цьому бюджетна та фінансова система, а також інші системи державного управління повинні забезпечувати соціальний захист всіх незахищених прошарків населення та їхні права.

Тут треба також враховувати наявність доволі великої кількості проблемних ситуацій унаслідок недосконалості механізмів міжбюджетних взаємовідносин.

Оскільки бюджетна система України складається з державного бюджету та місцевих бюджетів, то місцеві бюджети, як елемент бюджетної системи, є важливим інструментом макроекономічного регулювання. Поряд

з державним бюджетом місцеві бюджети забезпечують процес розширеного відтворення соціально-економічних благ. Формування та виконання місцевих бюджетів визначає ступінь ефективності здійснення місцевим самоврядуванням покладених на них функцій і повноважень та впливає на стан соціально-економічного розвитку як окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і сталого розвитку держави в цілому.

Саме тому показала свою дієвість реформа міжбюджетних відносин, зокрема зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування і розмежування видаткових повноважень органів державної влади і органів місцевого самоврядування, що активно розпочалася у 2014-2015 рр., і відбувалася з урахуванням принципу субсидіарності, за яким послуги (кошти) повинні надаватися якнайближче до осіб, що цього потребують. Ці процеси відбувалось поетапно з урахуванням суспільно-політичних та економічних умов із збереженням збалансованості бюджетної системи в цілому і у взаємозв'язку з проведенням реформ в галузях бюджетної сфери.

Одним з перших кроків у цьому напрямку (ще 2007 року) стала Концепція реформування місцевих бюджетів, яка була спрямована на проведення реформи у сфері місцевих бюджетів відповідно до стратегічного завдання регіональної політики – створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів та забезпечення їх сталого розвитку [5].

Результатом реформування бюджетної системи та міжбюджетних відносин стало формування нормативно-законодавчого підґрунтя для всебічного впровадження задекларованих у Бюджетному кодексі принципів функціонування бюджетної системи шляхом виконання таких основних завдань:

- зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування;
- підвищення ефективності процесу формування видаткової частини місцевих бюджетів та децентралізація управління бюджетними коштами;

- удосконалення системи регулювання міжбюджетних відносин;
- запровадження планування місцевих бюджетів на середньострокову перспективу;
- посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів;
- підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів та посилення контролю і відповідальності за дотримання бюджетного законодавства;
- забезпечення прозорості процесу формування та виконання місцевих бюджетів.

Реалізація бюджетної децентралізації спиралась на адміністративно-територіальну реформу в Україні та нову ідеологію державного управління, яка визначала основний зміст діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, як діяльність щодо надання ефективних послуг. Наступним кроком на цьому шляху стало схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [6].

Досягнення цілей реформ передбачало вирішення таких основних завдань:

- підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів і рівня фінансової забезпеченості делегованих повноважень (через перерозподіл пропорції податків, що надходять до державного та місцевого бюджетів);
- упорядкування взаємовідносин місцевих бюджетів з державним бюджетом (оптимізація розподілу видаткових повноважень, удосконалення порядку розрахунку та розподілу трансфертів за формульною методикою);
- збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів (через встановлення нових правил роботи з бюджетом розвитку та стимулювання спільної діяльності громад над вирішенням спільних проблем).

Тому пріоритетом бюджетної політики Урядом визначено забезпечення самостійності місцевих бюджетів, зміцнення їх фінансової

спроможності, підвищення прозорості та ефективності управління бюджетними коштами на місцевому рівні шляхом:

- зменшення диспропорцій у податкоспроможності місцевих бюджетів через механізм горизонтального вирівнювання;
- відмови від практики передачі коштів з державного до місцевих бюджетів у разі перевиконання щомісячних показників надходжень, визначених у розписі державного бюджету;
- здійснення подальшої децентралізації та упорядкування бюджетних повноважень, а також сфер відповідальності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в рамках проведення адміністративно-територіальної, бюджетної та інституційної реформ;
- зміни підходів до розподілу обсягів міжбюджетних трансфертів за результатами реалізації структурних реформ в галузях бюджетної сфери;
- створення дворівневої системи міжбюджетних відносин;
- запровадження елементів середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні для підвищення передбачуваності і послідовності бюджетної політики;
- удосконалення системи результативних показників у рамках застосування програмно-цільового методу під час складання та виконання місцевих бюджетів з метою підвищення якості надання послуг у відповідних сферах.

Процес бюджетної та фіскальної (податкової) децентралізації було розпочато прийняттям змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин [7] та зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів [8], до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [9], Законів України «Про співробітництво територіальних громад» та «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Так, Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [10] визначав організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, сфери, форми та механізми такого співробітництва, а, також, його стимулювання, фінансування та контролю. Це дало змогу підвищити інвестиційну ефективність використання коштів та інфраструктурних об’єктів територіальних громад шляхом об’єднання цих ресурсів для виконання тих чи інших повноважень (наприклад, у сфері поводження з ТПВ, надання адміністративних послуг чи забезпечення надання інклюзивних освітніх послуг) (рис. 1, [11]).

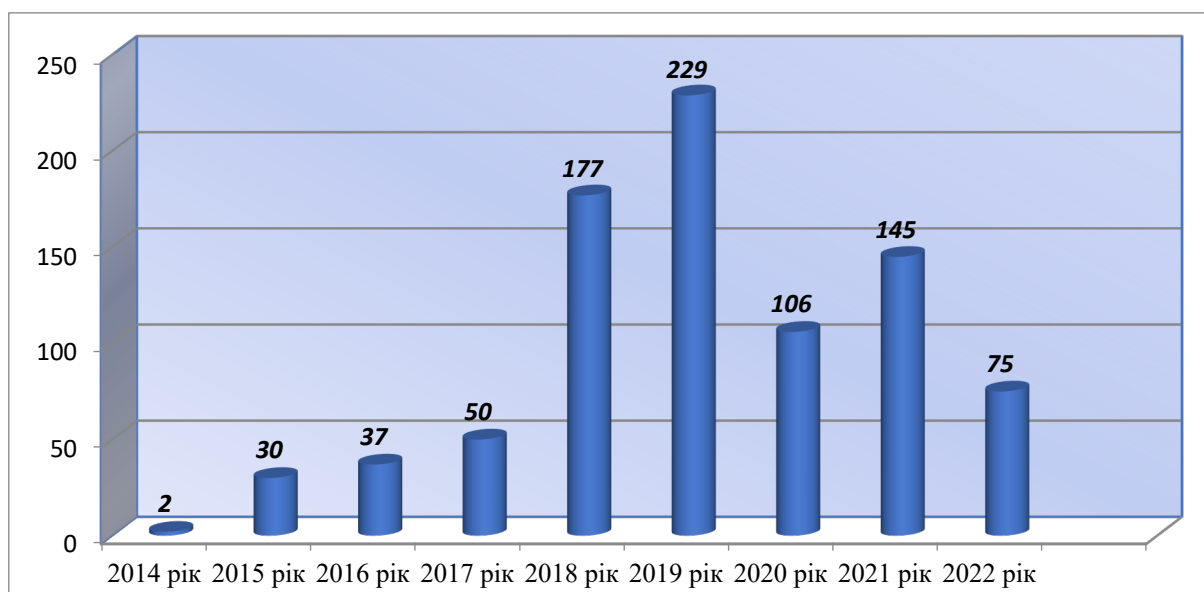

Рис. 1. Динаміка кількості укладених договорів відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад»

Перші угоди були передумовою налагодження співробітництва між територіальними громадами через сільські, селищні та міські ради з метою реалізації спільних проєктів – комплексу спільних заходів, що здійснюються органами місцевого за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел. Закон створив механізм вирішення спільних проблем громад.

За період дії цього Закону (станом на 19.07.2022 р.) між територіальними громадами укладено 851 договір про співробітництво. Успішний досвід реалізації спільних проєктів став передумовою та

поштовхом для кардинальних змін та каталізатором реформування місцевого самоврядування.

Також Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [5], на першому підготовчому етапі реформи передбачалось створення законодавчої основи для реалізації права територіальних громад на добровільне об'єднання, передбачивши при цьому надання державної підтримки об'єднаним громадам протягом п'яти років після утворення для поліпшення інфраструктури надання послуг та транспортної доступності.

З метою стимулювання громад до об'єднання було прийнято рішення про запровадження нового інструменту розвитку громад – субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад (далі – Інфраструктурна субвенція). Перше згадування цього терміну з'являється у статті 10 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [12] – «...державна здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад шляхом надання коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку» такої об'єднаної територіальної громади (ОТГ).

Кожного року в Державному бюджеті України передбачалася відповідна сума коштів на Інфраструктурну субвенцію, а Кабінет Міністрів України приймав відповідний нормативно-правовий акт (постанову чи розпорядження), в якому визначався розмір субвенції для кожної ОТГ, що має прями відносини з бюджетом. Наприклад, першою такою постановою стала постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 200 [13], якою було визначено розподіл 2016 року Інфраструктурної субвенції, а також затверджено Порядок та умови надання цієї Інфраструктурної субвенції.

Загальний обсяг фінансової підтримки за рахунок Інфраструктурної субвенції розподілявся між бюджетами об'єднаних територіальних громад

пропорційно до площ об'єднаних територіальних громад та кількості сільського населення у таких територіальних громадах з рівною вагою обох цих факторів відповідно до формули, визначеної постановою [там же]:

$$V_i = V_o * (X_i / X + Y_i / Y) / 2 \quad (1)$$

де V_i - обсяг субвенції об'єднаної територіальної громади;

V_o - загальний обсяг субвенції;

X_i - кількість сільського населення об'єднаної громади;

X - кількість сільського населення всіх об'єднаних територіальних громад;

Y_i - площа території об'єднаної територіальної громади;

Y - площа територій усіх об'єднаних територіальних громад.

Так, в Державному бюджеті України на 2016 рік було передбачено 1 млрд. грн. (для 159 ОТГ); на 2017 рік – 1,5 млрд. грн. (для 366 ОТГ); на 2018 – 1,9 млрд. грн. (для 665 ОТГ); на 2019 – 2,1 млрд. грн. (для 806 ОТГ).

Сумарно протягом першого етапу реформи (2016-2019 рр. включно), Уряд виділив для громад 6,5 млрд. грн. на розвиток інфраструктури. Загалом за кошти Інфраструктурної субвенції було реалізовано 9475 проєктів (табл. 1, [14]).

Першим виключенням став 2020 рік. Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» було передбачене фінансування бюджетної програми «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку розвитку об'єднаних територіальних громад» у розмірі 2,1 млрд. грн. Проте, кошти було спрямовано на боротьбу з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками [там же].

Кількість поданих проєктів за напрямками протягом 2017-2019 років

Напрями	2017	2018	2019	Всього
Об'єкти газо-, тепло-, енергопостачання	403	669	602	1 674
Об'єкти та заходи у сфері освіти	519	503	560	1 582
Об'єкти дорожньо-транспортної інфраструктури	406	478	539	1 423
Закупівля спеціалізованих транспортних засобів	262	376	403	1 041
Об'єкти сфери культури	169	164	268	6 01
Об'єкти водопостачання та водовідведення	126	151	172	449
Інші об'єкти та заходи	149	97	185	431
Об'єкти охорони здоров'я та соціального захисту	125	82	103	310
Адміністративні будівлі та ЦНАПи	86	85	103	274
Планування територій	6	37	110	153
Об'єкти сфери спорту	31	55	50	136
Загальний підсумок	2 282	2 697	3 095	8 074

2021 року такі кошти для територіальних громад теж не виділялися, хоча самі громади та неурядові громадські організації, що лобіюють їх інтереси, неодноразово нагадували Кабінету Міністрів України, що цей інструмент довів свою дієвість та ефективність.

З прийняттям Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад» 12 червня 2020 р. прийнято 24 розпорядження, якими визначені адміністративні центри та затверджені території 1469 територіальних громад всіх областей України, які охоплювали 100% їх території з урахуванням окупованих територій Донецької та Луганської областей (крім території Автономної Республіки Крим). Унаслідок об'єднання органи місцевого самоврядування територіальних громад (тепер замість скорочення ОТГ слід використовувати скорочення ТГ) отримали набагато

більші можливості для розвитку, повноваження та кошти, аніж окремі міста, селища чи села.

Проте формально ТГ втратили можливість отримувати Інфраструктурну субвенцію, оскільки вона надавалися лише громадам, що пройшли добровільне об'єднання, а 2020 року всі громади хоча й були утворені в межах перспективних планів областей, проте не добровільно, а адміністративним шляхом. Тому в державному бюджеті України на 2021 рік такі кошти вже не передбачалися.

Разом з тим, територіальні громади для вирішення нагальних проблем мають можливість використовувати кошти не лише субвенції, а й кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію інфраструктурних проектів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери, кошти програм (проектів) міжнародної технічної допомоги та інших програм у разі подання проектів у встановленому законодавством порядку тощо.

Таким чином, головним досягненням впровадження реформ стало розширення доходного потенціалу місцевих бюджетів, створення можливостей для самостійного пошуку джерел зміцнення фінансової бази, що забезпечило ефективний і збалансований розвиток відповідних територій. Крім міжбюджетних трансфертів (субвенцій, субсидій, дотацій) було також змінено пропорції зарахування загальнодержавних та місцевих податків та зборів до бюджетів територіальних громад.

Висновки. Партнерство та співробітництво між територіальними громадами у сфері забезпечення громадян України державними та місцевими благами сприяло підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління та посиленню інвестиційної привабливості громад.

Загалом, цілі, задекларовані стратегічними та концептуальними документами реформування, було виконано. Зокрема, в частині зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування:

- удосконалено нормативно-правове забезпечення посилення інвестиційної складової місцевих бюджетів.

- удосконалено законодавство щодо фінансового забезпечення місцевих бюджетів в частині виконання власних та делегованих повноважень;

Завдяки запровадженню міжмуніципального співробітництва громади отримали можливість консолідувати зусилля та реалізовувати спільні проекти. Зокрема, укладено 851 договір про співробітництво.

Фінансова підтримка за допомогою такого інструменту, як Інфраструктурна субвенція, підсилила спроможність об'єднаних територіальних громад та значно покращила якість надання публічних послуг. За підтримки держави громади будували і ремонтували школи, дитячі садки, амбулаторії та ФАПи, заклади культури і спорту, ЦНАПи, водогони та дороги, купували спеціалізований транспорт

Наслідком бюджетної реформи та фінансової децентралізації стали зміни в структурі бюджетної системи та впровадження інноваційних фінансових інструментів для виконання завдань, передбачених фінансовою та бюджетною політикою держави на регіональному та місцевому рівнях.

Оскільки таке реформування призводить до певного зменшення рівня втручання з боку держави в бюджетний процес та впливу на рішення щодо використання коштів на місцевому рівні, то необхідно на всіх етапах формування, виконання та оцінки місцевих бюджетів забезпечити дієві інструменти контролю за використанням публічних фінансів, зокрема, з боку інститутів громадянського суспільства, як суб'єктів публічного управління.

Література

1. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 19.07.2022).
2. Дурман М.О., Дурман О.Л. Субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад як інструмент впровадження нової регіональної політики. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету / голов. ред. проф. Лопушинський І.П. 2018. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2018_2/15.pdf
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 21.06.2001 № 2542-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14#Text> (дата звернення: 06.06.2022).
4. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.07.2022)
5. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 308-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-%D1%80#Text> (дата звернення: 19.07.2022).
6. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.06.2022).

7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014 № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text> (дата звернення: 23.06.2022).
8. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів : Закон України від 08.09.2016 № 1509-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1509-19#Text> (дата звернення: 23.06.2022).
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII. Поточна редакція від 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text> (дата звернення: 23.06.2022).
10. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 25.06.2022).
11. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад .URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reustr> (дата звернення: 19.07.2022).
12. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII, поточна редакція — Редакція від 14.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 23.06.2022).
13. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підтримку розвитку об'єднаних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.06.2022).

14.ЗВІТ про огляд витрат державного бюджету у сфері регіонального розвитку в частині підтримки формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/1.-zvvit.pdf> (дата звернення: 19.07.2022).

References

1. Pro zatverdzhennya Natsionalnoyi ekonomichnoyi stratehiyi na period do 2030 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 03 bereznia 2021 r. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (Accessed: 19.07.2022)
2. Durman M.O., Durman O.L. Subventsia na rozvytok infrastruktury ob'yednanykh terytorial'nykh hromad yak instrument vprovadzhennya novoyi rehional'noyi polityky. Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya i mistsevoho samovryaduvannya: elektr. nauk. fakh. vyd. Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu / holov. red. prof. Lopushynskyy I.P. 2018. № 2. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2018_2/15.pdf
3. Byudzhetnyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 21.06.2001 № 2542-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14#Text> (Accessed: 06.06.2022)
4. Pro skhvalennya Stratehiyi reformuvannya systemy upravlinnya derzhavnymy finansamy na 2022-2025 roky ta planu zakhodiv z yiyi realizatsiyi: rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 29.12.2021 r. № 1805-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> (Accessed: 19.07.2022)
5. Pro skhvalennya Kontseptsiyi reformuvannya mistsevykh byudzhetiv: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 23.05.2007 № 308-r URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-%D1%80#Text> (Accessed: 19.07.2022).

6. Pro skhvalennya Kontseptsiyi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady v Ukrayini: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 1 kvitnya 2014 r. № 333-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (Accessed: 25.06.2022).
7. Pro vnesennya zmin do Byudzhetnoho kodeksu Ukrayiny shchodo reformy mizhbyudzhetnykh vidnosyn: Zakon Ukrayiny vid 28.12.2014 № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text> (Accessed: 23.06.2022).
8. Pro vnesennya zmin do Byudzhetnoho kodeksu Ukrayiny shchodo zarahuvannya okremykh administratyvnykh zboriv do mistsevykh byudzhetiv : Zakon Ukrayiny vid 08.09.2016 № 1509-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1509-19#Text> (Accessed: 23.06.2022).
9. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo podatkovoyi reformy: Zakon Ukrayiny Zakon Ukrayiny vid 28.12.2014 № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text> (Accessed: 23.06.2022).
10. Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad: Zakon Ukrayiny vid 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (Accessed: 25.06.2022).
11. Reyestr dohovoriv pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad .URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reyestr> (Accessed: 19.07.2022).
12. Pro dobrovilne obyednannya terytorialnykh hromad: Zakon Ukrayiny vid 05.02.2015 № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (Accessed: 23.06.2022).
13. Pro zatverdzhennya Poryadku ta umov nadannya subventsii z derzhavnoho byudzhetu mistsevym byudzhetam na pidtrymku rozvytku

obyednanykh terytorial'nykh hromad: Postanova Kabinetu Ministriv
Ukrayiny vid 16.03.2016 № 200. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200-2016-%D0%BF#Text>
(Accessed: 23.06.2022).

14.ZVIT pro ohlyad vytrat derzhavnoho byudzhetu u sferi rehionalnoho
rozvytku v chastyni pidtrymky formuvannya infrastruktury obyednanykh
terytorialnykh hromad. URL: [https://www.minregion.gov.ua/wp-
content/uploads/2021/03/1.-zv.it.pdf](https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/1.-zv.it.pdf) (Accessed: 19.07.2022).